

PROSINEC v zahradě

I když v prosinci již na zahradě nic nekvete a většina rostlin má opadané listy, zahrada může být stále zajímavá. Ve výsadbách můžeme objevit zajímavé rostliny, které jsou stále obtěžkány zajímavými barevnými plody. Také se musíme v období, kdy jsou silné mrazy nebo je zahrada zasypana sněhem, o zahradu umět správně postarat. U specifických druhů ovocných rostlin provádíme sklizeň plodů. V tomto období sklízíme například mišpule, které vyžadují přemrznutí na stromě.

JAK PĚSTOVAT VÁNOČNÍ HVĚZDU

Vánoční hvězda, květina s botanickým označením Euphorbia pulcherrima (Pryšec překrásný) nebo také Poinsettia, patří k celosvětově nejoblíbenějším hrnkovým rostlinám a v mnoha zemích je jedním z neodmyslitelných symbolů Vánoc. Nebylo tomu tak ovšem odjakživa. Předci nám známých vánočních hvězd pocházejí ze subtropických mexických lesů, kde ve volné přírodě dorůstají do výšky až čtyři metry. Do Evropy se rostlina dostala poprvé v roce 1804. Německý přírodovědec

Alexander Humboldt ji objevil během svého cestování po Americe a přivezl ji s sebou domů. Rostlina byla botanicky popsána a roku 1833 nazvána botanikem Carlem Ludwigem Willdenowem Euphorbia pulcherrima – nejkrásnější z euphorbií, tedy pryšců. O několik let později se díky vyslanci USA v Mexiku a vášnivému obdivovateli rostlin Joelu Poinsettovi dostává vánoční hvězda také do USA. Na jeho počest dostala rostlina ve Spojených státech název Poinsettia a ten už ji zůstal dodnes. Kromě toho se v Americe každoročně 12. prosince slaví tradiční svátek „Poinsettia Day“, spojený s obdarováváním právě vánoční hvězdou.

Kariéra euforbie jako vánoční rostliny začíná na začátku 20. století. Kalifornský farmář německého původu Paul Ecke si totiž všiml, že se poinsecie rostoucí blízko jeho farmy začínají kolem Vánoc zbarvovat do červená. Začal se zabývat myšlenkou profesionálního pěstování těchto rostlin a společně se svým synem

začal o několik let později nabízet barevné výhony jako řezané rostliny pro vánoční dekoraci interiéru na nákupních třídách v Los Angeles. Obrovský úspěch byl zárodkem profesionálního šlechtění, avšak teprve v 50. letech minulého století se podařilo vyšlechtit kultivary vhodné pro pěstování v interiéru. Dnes můžeme vybírat mezi červenými, oranžovými, zelenými nebo panašovanými varietami.

A jak s vánoční hvězdou zacházet, aby nás její krása těšila co nejdéle?

Při nákupu vybírejte nepoškozené jedince bez evidentních chorob a škůdců. Vyhnut byste se měli rostlinám zabaleným v ochranné folii. Tato folie chrání rostlinu pouze při přepravě. Při pokojových teplotách, případně při vyšší zálivce mohou rostliny ve folii zahnívat, což nemusí být na první pohled patrné. Při odchodu z květinářství by vám měli vánoční hvězdu zabalit, jsou velice citlivé na průvan a nižší teploty. Doma vánoční hvězdu co nejdříve vybalte a umístěte na světlé místo, ovšem bez přímého slunečního svitu. Teplota v místnosti by neměla klesnout pod 15°C, rostlina by také neměla být vystavena průvanu.

Vánoční hvězdy nesnášejí přehnanou zálivku, proto zalévejte opatrně, vždy v závislosti na vzdušné vlhkosti v místnosti. Pro zálivku je ideální voda pokojové teploty obohacená 1x za 14 dní hnojivem pro kvetoucí pokojové rostliny. Jako nejvhodnější se jeví zálivka do misky, kdy necháte velmi krátce nasát substrát. Rostlinu v žádném případě nenechávejte delší dobu stát ve vodě. Po cca 20 min. proto vodu z misky vylejte.

Poškozené a usychající listy z rostliny odstraňte, zabráníte tak případné infekci. Při odstraňování suchých a poškozených částí buďte opatrní, rostlina produkuje latex (mléko), na který se velmi často objevují alergie. Literatura často uvádí, že by se poškozená místa měla pomoci otevřeného ohně opálit, ale vzhledem k častému popálení zdravých částí rostliny tento způsob ošetření nedoporučuji.

Při dodržování těchto zásad se vám rostliny odmění nejen překrásným vybarvením listenů, ale i dlouhou dobou kvetení.

PŘÍPRAVA OKRASNÝCH ROSTLIN NA ZIMNÍ OBDOBÍ

Po letošním mírném a příjemném podzimu se pomalu začíná o slovo hlásit zima. Během zimního období se můžeme setkat s takovými klimatickými podmínkami, které mohou způsobit rostlinám na zahradě nevratné poškození. Mezi hlavní škodlivé faktory patří silné mrazy a jejich kombinace se slunečním zářením nebo vysokou sněhovou pokrývkou.

Jako první je vhodné se zmínit o možnosti poškození rostlin vlivem sněhové pokrývky. Sněhovou pokrývkou nemůžeme vnímat jen jako problematický jev, sněhová pokrývka má i příznivé vlastnosti. Při rozumné vrstvě sněhu nám působí jako výborná izolace a chrání choulostivé kořeny určitých rostlin před poškozením mrazem. Takto choulostivé kořeny mají například plaménky (Clematis), magnolie a další. Bohužel u rostlin, které nejsou domácího původu nebo je jejich habitus koruny značně nestandardní, může sníh způsobit trvalé poškození. Může jednak rozklesnout jejich korunu nebo v horším případě zláme jednotlivé větve. Nejčastěji trpí tvary sloupovité, kulovité či jinak kompaktní. Vysoká pokrývka těžkého sněhu může dokonce rozlámat i jinak velmi pevné koruny zakrslých borovic.

K určitému poškození může dojít i u travin, ale tam je poškození pouze krátkodobé. Na jaře traviny stejně seřezáváme až k zemi a toto poškození odřízneme.

Riziko poškození je vyšší i u rostlin, které jsou naroubované na kmínek. Při velkém zatížení koruny může dojít ke zlomení kmínku a zničení rostliny. Jako preventivní opatření snižující poškození sněhem, lze provést svázání kompaktních tvarů rostlin a umístění dostatečně silné podpory ke kmínkovým rostlinám. Dále je během zimy vhodné z rostlin setřásat čerstvě napadnutý sníh. Není vhodné se setřásáním sněhu čekat delší dobu, protože při slunném dni sníh lehce taje a během ochlazení v noci opět přimrzne, ovšem i s větvi, na kterých leží. Při následném oklepání dochází k olamování výhonů a poškození rostlin.

Již na podzim je vhodné připravit rostliny na nadcházející nízké teploty. Rostlinám musíme zajistit vhodné růstové podmínky, které jim zvýší šance na bezproblémové přezimování. Mezi vhodné opatření lze zařadit dostatečnou zálivku u stálezelených rostlin a u všech rostlin kvalitní výživu.

Zálivkou zajistíme rostlinám dostatečnou vodní zásobu na období, ve kterém již vodu nejsou schopny přijímat a naopak vodu vypařují. Tato situace nejčastěji nastává u stálezelených rostlin (např. pěnišníky, bobkovišně, aukuby a další), které jsou vystaveny zimnímu slunci. Půda je totiž v tomto období zamrzlá

a rostliny nejsou schopny přijímat vláhu. Ale na listové ploše je situace naprosto odlišná. Pokud jsou rostliny vysazeny na slunném místě (což je špatné, protože vyžadují stín až polostín), plocha listů se rozehrje a listy začnou vodu vypařovat. Z kořenů ovšem další voda nepřichází a rostliny pomalu a jistě usychají. Na jaře je rostlina úplně suchá a proto se většina pěstitelů mylně domnívá, že rostlina zmrzla. V realu ovšem uschla. Právě proto je nutné stálezelené rostliny vysazovat na polostinná místa a nebo je na zimní období překrývat stínovkou.

U růží dochází vlivem nízkých teplot ke klasickému namrzání výhonů. V tomto případě je nutné rostliny (růže a podobně) nakrýt vrstvou zeminy nebo například chvojem. Pokud totiž výhony přikryjeme, tak namrznou pouze výhony nezakryté a ty schované na jaře bez problému obráží. Trochu horší situace je u kmínkových růží, které je vhodné ohnout k zemi a zahrnout. Pokud na to nemáme „nervy“, je možné korunu lehce sestříhnout a zabalit do stínovky. Při obalování a celkově při stínění rostlin je třeba mít na paměti, že přes stínovku musí proudit vzduch a i trochu slunečních paprsků. Jinak bychom na jaře při odstranění této ochrany mohli zažít nepříjemné překvapení v podobě plísní.

VÁNOČNÍ STROMEK

Vánoční stromek je v dnešní době nejvýznamnějším symbolem Vánoc. První zmínka o vánočním stromku zdobeném ovocem, sladkostmi a papírovými květinami, postaveném ve světnici, pochází z roku 1507 z brémské kroniky. Byl umístěn v cechovní budově, kam byly pozvány děti tamějších femeslníků.

Počátkem 19. stol. se objevuje i v českých zemích. V Praze ho prý poprvé jako překvapení pro své hosty přistrojil roku 1812 režisér Stavovského divadla Jan K. Liebig, který tento zvyk znal z rodného Bavorska. Zanedlouho se vánoční stromek objevil v jídelnách české šlechty, kde si ho ozdobený věšeli nad jídelní stůl. Odtud se během 40. let rozšířil do měšťanských domácností a v průběh následujících dvou desetiletí i na venkov. První stromky byly zavážovány za špičku ke stropu. Zdobeny byly jablíčky, sušeným ovocem, cukrovím, kostkami cukru zabalenými do barevných papírků, ořechy a řetězy. Na špičku stromku se upevňovala betlémská hvězda.

Stavění vánočních stromků na veřejných prostranstvích se v Evropě rozšířil po první světové válce. Vánoční stromek osvětlený elektrickými svíčkami byl na evropském kontinentu poprvé postaven ve Výmaru v roce 1924. Tato nová móda přišla z ameriky, kde byl elektricky osvětlený stromek poprvé postaven na Madison Square v New Yorku v roce 1912. Na českém území byl podle dochovaných zpráv poprvé postaven veřejný stromeček v Plzni v roce 1925. Tento zvyk se rychle rozšířil do dalších českých a moravských měst a obcí.

A s jakými vánočními stromky se na našem trhu nejčastěji setkáme? Asi nejznámějším je smrk ztepilý (Picea pungens). Jeho nevýhodou je poměrně brzký

opad jehlic v trvale vytápěných prostorách. Lépe na tom je smrk pichlavý (Picea pungens), lidově nazývaný též smrk stříbrný. Vyskytuje se ve více varietách, a to od tmavozelené po stříbrnou. Ve vytápěných prostorách příliš neopadá. Smrk omorika (Picea omorica) má poměrně úzký habitus s modravě zelenými jehlicemi. V současnosti se pozvolna objevuje i na našem trhu. Borovice lesní (Pinus sylvestris)

představuje klasický vánoční stromek, který je v naší oblasti velmi oblíben. Ve vytápěných místnostech má výrazně delší trvanlivost. Borovice černá (Pinus nigra) má sytě tmavozelenou barvu a širší korunu než borovice lesní. V posledních letech její obliba roste a to právě na úkor borovice lesní. Jedle kavkazská (Abies nordmanniana) patří k nejoblíbenějším vánočním stromkům. Jehlice jsou tmavozeleně lesklé a habitus velmi pravidelný. Pro mnoho lidí se stala archetypem vánočního stromku. Jako většina jedlí si ve vytápěných místnostech udržuje jehlice dlouhou dobu. Jedle obrovská (Abies grandis) má slabší a delší jehlice, životnost v místnostech je stejná jako u jedle kavkazské. Jedle vznešená (Abies procera) lidově nazývaná jedle stříbrná, není na našich trzích rozšířená, ale v posledních letech se začíná objevovat.

ROSTLINY ZAJÍMAVÉ I V ZIMĚ

CALLICARPA BODINIERIVAR. GIRALDII – KRÁSNO-PLODKA BODINIEROVA

Tento keř, který je během vegetace na zahradě naprosto nenápadný, dorůstá do výšky cca 2 metry. Jedná se o opadavý keř, který je pěstovaný hlavně pro fialové zbarvené plody. Lístem rostlina nijak nevyniká, listy jsou úzké a pilovité zakončené. V polovině léta kvete světle růžovými květy. Po odkvětu se objeví nejedlé fialové plody. Plody nejvíce vyniknou po prvních mrazech, kdy opadají listy. Z hlediska nároků na prostředí se jedná o středně náročnou rostlinu. Vyhovují jí polostinná stanoviště a propustná půda. Při tuhých zimách je vhodné nakrýt kořeny vrstvou mulče.

CORNUS 'WINTER SUN' - SVÍDA

Svídy patří mezi velmi oblíbené rostliny, které jsou často vysazovány na rodinné zahrady. Jejich estetickou hodnotu představují zbarvené výhony, které jsou nápadné hlavně po opadu listů. Jako u rostlin popsanych výše, během roku se jedná o rostlinu, která je naprosto nenápadná. Tento nový kultivar má výhony žlutooranžové, dorůstá výška cca 200cm, nároky na stanoviště má minimální a škůdci netrpí.

ILEX AQUIFOLIUM – CESMÍNA OBEČNÁ

Během zimního období patří cesmíny mezi nejzajímavější rostliny. Poslední dobou se sortiment cesmín intenzivně rozrůstá o mnoho atraktivních kultivarů. Cesmíny jsou využívány jako vánoční rostliny například v Anglii. Domovinou pro cesmíny je jižní a západní Evropa, sever Afriky a Turecko. Dekorativní jsou na rostlině jednak její trnitě, kožovité a lesklé listy, tak i zářivě červené plody. Abychom se plodů ovšem dočkali, musíme pěstovat dvě rostliny. Cesmína je totiž dvoudomá, a proto musíme pěstovat samčí a samičí rostlinu pohromadě. Cesmíny vyžadují polostinné sta-

EUONYMUS EUROPEUS – BRSLÉN EVROPSKÝ

Brslen je větší opadavý keř nebo dokonce malý strom, který má relativně hustou korunu. Dorůstá do výšky až 3 m při šířce 2,5 m. Během roku si brslenu na zahradě málokdo všimne. Vzhled má naprosto průměrný, jedná se o obvyčejný zelený keř. Na podzim se ovšem situace změní. Listy se zbarví do světlivě růžové a větve se začnou prohýbat pod tíhou růžových tobolek, ze kterých po puknutí vykukují oranžová semena. Jedná se o naprosto nenáročnou rostlinu, které vyhovují slunná místa s propustnou půdou.

HIPPOPHAE RHAMNOIDES – RAKYTNÍK ŘEŠETLÁKOVÝ

Rakytník je často nazýván sibiřským citronem. Plody totiž obsahují vysoký obsah vitamínů. Jedná se o 3 až 5 metrů vysoký keř, který je silně otrněný. Samičí rostliny kvetou drobnými žlutými květy. Květy na samičích rostlinách jsou hnědé. Většina pěstovaných kultivarů pochází z oblasti Sibiře, takže díky místu původu je rostlina velice odolná klimatickým vlivům. Potřebuje propustnější půdu s dobrou zásobou vláhy. Rakytník je vhodný i do velmi špatných podmínek, protože snáší i silné zasolení či zakouřené aglomerace. Nejzajímavější jsou na rostlině její světlivě oranžové plody. Ty jsou jednak vhodné pro potravinářské účely, tak i jako dekorace na zahradě. Dozrávají v polovině září a na rostlině vydrží dle podmínek klidně až do konce listopadu.

**Ing. Martin Hraňo, DiS. ,
Ing. Gabriela Rychnovská,
Odborné služby zahradnické,
Žehušice, tel /fax: 327 399 161,
www.hrano.cz**